

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תנא

ביאורים ומוספים

שהנפט מתנדף לאחר זמן, ויתכן שממשות החמץ שנשארה תדיה ראויה לאכילת בלב.

24) וכן כלי שמי ההגעלה עלולים לקלקלו כגון מיקרוגל, שנוהרים שלא לערות את המים במקום הנקבים או חלקי החשמל שבו. דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק דיני מיקרוגל פ"ה אות ד) שאין להגעילו באופן זה, כיון שיש לחוש שמחמת הקפדתו לא יגעילנו כדון. וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק פא) באופן הכשרת המיקרוגל.

[משנ"ב ס"ק כז]

דְּהִינֵי שְׁפִיטָה בְּמֵילִים בְּעֵירוֹת עַל הַפְּקוּם הֵוא26.

25) ושיעור הזמן שצריך להניחן שם, כתב להלן (ס"ק לג) שהוא עד שיתחמם הכלי כשיעור שקש נשרף עליו מבחוץ, שבשיעור זה נשרפת כל ממשות האיסור הנמצאת בעומק הסדקים והגומות.

[משנ"ב ס"ק כח]

חֵם הָאֵשׁ בְּלֶכֶד נִבְלַע קֶהֱן טַעַם הַחֲמֵץ27 וכו', אֶלָּא עַל־יְדֵי חֵם הָאֵשׁ, דְּכַבּוּלְעוֹ קָה פּוֹלְטוֹ28.

26) וכן דבר איסור לח, כגון חלב שנימחה שנבלע בכלי בלא תערובת של דבר היתר, כתבו השי"ך (י"ד סי' קכא ס"ק ח) והרעיקא (י"ד שם) שלדעת הרמ"ע מפאנו צריך הכלי ליבון, מפני שהאיסור נבלע בכלי באופן ישיר, ורק אם התבשל דבר האיסור בתוך דבר היתר לח, כגון מים וכדו', אפשר להכשיר את הכלי בהגעלה. מאידך, בשו"ת חתם סופר (י"ד סי' קיא) כתב שלדעת הרמ"ע מפאנו אין כלי זה צריך ליבון, ואפשר להכשירו על ידי הגעלה במים, שהרי 'כבולעו כן פולטו', ובל בליעה שהיא על ידי בישול אפילו ללא תערובת משקין פליטתה על ידי בישול של הגעלת מים חמים, ורק אם טיגן בכלי דבר איסור, אין הבישול של המים המותרים [ההגעלה] יכול לפלוט את הטיגון של החלב האסור, כיון שבישול שונה מטיגון, והפליטה אינה כעין הבליעה. אכן, המקור חיים (ביאורים ס"ק ג) הקשה כמה קושיות על דברי הרמ"ע מפאנו, ואף החו"א (א"ח סי' קיט ס"ק יט, י"ד סי' מד ס"ק ד) כתב שאין הלבח כדבריו, והוכיח מדברי ראשונים שהגעלה מועילה להפליט בליעת דבר איסור לח.

27) משמע מדבריו שפעולת ליבון מועילה להכשיר מדין 'כבולעו כן פולטו', וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' טו אות ב-ג) בשם תשובת מיימוני תעוד פוסקים, שליבון מועיל מדין 'כבולעו כן פולטו', והוסיף, שמטעם זה אפשר ללבן תנור מתכת באותו שיעור חום שבו נבלע האיסור, ואין צורך שחום הליבון יהיה כשיעור שניצוצות ניתזין ממנו וראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק יג) ולהלן (בהנחה לאחר השערה"צ ס"ק קצא)).

אכן, בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"א סי' ט) כתב שהמשנ"ב לא התכוין בדבריו כאן לומר שפעולת הליבון מועילה להכשיר את הכלי מדין 'כבולעו כן פולטו', אלא שכתב כן רק כדי לבאר שהטעם לכך שהבליעה אינה נפלטת על ידי הגעלה ברותחין הוא משום שהכשר זה אינו בדרך הבליעה. ולכן כתב סדרי הפמ"ג (א"א ס"ק ל) שפעולת הליבון אינה מועילה מדין 'כבולעו כן פולטו', משום שהליבון אינו מפליט את הבלוע אלא רק שורפו במקומו [כמבואר בט"ז י"ד סי' קכא ס"ק ז ובשי"ך שם ס"ק יז בשם הרא"ה]. ולביכר גם דבר שנבלע על ידי האור באופן שאין ניצוצות ניתזין דימנו, צריך להכשירו בליבון חמור אשר ניצוצות ניתזין הימנו, לפי שרק בשיעור זה נשרף הבלוע. וכן כתב בספר מקראי קדש (פסח ח"א סי' פ אות ז), והוסיף בשו"ת אגרות משה (שם), שנשום כן מועיל ליבון להכשיר בלי חרס אף על פי שבליעה אינה יוצאת מכלי חרס לעולם, לפי ששורף הוא את הבליעה במקומה.

[משנ"ב ס"ק יט]

הוא נוהג להחיר להחליף מִבְּשָׂר לְחֶלֶב או אִיפְכָא29.

28) ואופן נוסף להתיר להגעיל כלי בשרי כדי להשתמש בו לחלב, כתב לקמן (סי' תקט ס"ק כה) בשם הפמ"ג, שיטריף אותו קודם לכן, ובאופן זה תדיה הגעלתו מבליעת איסור ולא מבשר.

[משנ"ב ס"ק כ]

שְׂעוּדָה רִוְחָה21.

21) וכלים שבלעו בליעת איסור על נבי האש, כגון שבישול בהם חמץ על גבי האש, כתב להלן (ס"ק לו) בשם הטור (י"ד סי' קכא סי' ג) שיש אומרים שאין להגעילם אלא בכלי ראשון העומד על גבי האש וכן הכרעת הטור שם. אכן, כלים שבלעו בליעת היתר על גבי האש, כגון בשר והלב, כתב השו"ע הרב (סכ"ה) הובא בשדי חמד (אסיפת דינים מערכת ה סי' כג עמ' 366 ועמ' 370), שאפשר להגעילם בכלי ראשון המעלה רתיחות אף כשאינו מונח על גבי האש, ולא כתב הטור שיש להגעיל על גבי האש אלא כלים שבלעו על גבי האש בליעת איסור [וראה שו"ע הרב שם שהיקל אף לענין חמץ]. וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ו סי' נו אות ד) שמסתבר מאד להלך בדיון זה בין בליעת היתר לבליעת איסור.

[משנ"ב ס"ק כב]

רְלָנָה לא מִהֵנִי הִגְעָלָהּ, פִּי אֵין הִגְעָלָהּ לְמָה שְׁהוּא בְּעֵינָי22.

22) ומיחם שחיממו על גבי מכסהו חמץ שהצטברה אבנית בדפנותיו, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"י תשובה ה) שמוותר להגעילו בלא להסיר את האבנית, ואין צורך לחוש שמה יש פירור חמץ מתחת לאבנית, וכן דעת הגר"ש אויערבך והגר"ש וואנזר (ספר הגעלת כלים פ"ג הע' שפה) שאפשר להגעיל מיחם או קומקום שיש בהם אבנית, ובטעם הדבר כתבו שאף אם יש שם פירור, יש לתלות שכבר נפגם טעמו. והוסיף הגר"י וייס (ספר הגעלת כלים שם), שהאבנית נחשבת כמין שאפשר להגעילו, ואין חוששים לדעת הסוברים שדינה כחרס, אלא דינה בכלי העשוי מאבנים או מאדמה שלהלכה אפשר להגעילו, וכן דעת הגר"ש אלישיב (סידור פסח כהלכתו ח"א פ"ח הע' 54).

מאידך, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני פסח פ"י ס"ק ד) שכיון שיתכן שהאבנית נחשבת ככלי איננה, לדעת החו"א אי אפשר להגעילה [ראה מה שכתבנו לעיל ס"ק יח], והוסיף, שגם אם נבלע האיסור מחוץ לכלי, אם הוא במקום שכנגד האבנית שבתוכו, אי אפשר להגעילו, כיון שההגעלה אינה פולטת את הבליעה מן האבן, ורק אם נבלע טעם החמץ מחוץ לכלי מעל גובה מקום האבנית אפשר להגעיל את הכלי.

ומרבקה הרבוקה בכלים חדשים הטעונים הגעלה משום שמשחו אותם בשומן טרף בשעת יצורם [ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק ג)], דעת החו"א (ארחות רבנו ח"ג עמ' פו) שאף שיש להסירה לפני ההגעלה, מ"מ אם אינו יכול להסירה [כגון מוכר המגעיל את הכלים משום שידוע שהקונים לא יגעילו אותם, וצריך להשאיר את המדבקה מטעמי חוק], רשאי להגעיל כלים אלו כשהמדבקה עליהם.

ולגבי הסרת ידידות מכלי מתכת חדשים בשעת הגעלתם, ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק מד).

[משנ"ב ס"ק כג]

אִי אֶפְשָׁר לְנַקֵּר שֵׁם הַיֵּטֵב23 וכו', שֶׁהַקֶּרֶן מִתְקַלְקֵל בְּמֵים רִוְחָתִין וְיֵשׁ לְהֵשׁ שְׂמָא יָחוּס עֲלֵיהוּ24.

23) ואף לשבוע נפט בחריצים כדי לפסול את החמץ מאכילת בלב, דעת הגר"ש קרליץ (הוט שני פסח פ"י ס"ק ד) שאין מועיל, כיון

הלכות פסח סימן תנא

לבון, להלבין הוא עד שיהיה ניצוצות (י) (כט) נתזין מהם: הנה (ל) ויש (יט) מקלין אם נחלבין בלרף שקש נשרף (עליו (לא) מבחצין (מרדכי סוף ע"ז והנהות-מייטוני פ"ז מהלכות ט"א). (לב) ונוהגין בסבבא ראשונה בכל דבר שדינו בלבון, אבל דבר שדינו בהגעלה, (לג) רק שיש בו סדקים או שמתמירין ללבנו, סגי בלבין קל כנה. (ט) (לד) תצובה צריך לבון (בהר"י): ה' פלים שששתמש בהם בחמין, (לה) פסי תשמירין הקשרן; אם תשמירין בכלי ראשון, כגון כף (לו) שפגיסין בו בקדרה, צריך להכשירן בכלי ראשון, ואם (לי) תשמירין בכלי שני (לה) להכשירן בכלי שני, וכלי (לט) שששתמשים בו בצרוי שמערה מקלי ראשון, לא סגי לה (מ) בהכשר הכלי שני, יאלא צריך (נ) (מא) לערות עליו בכלי ראשון: הנה כל הכלים (מב) שיש בהן (כא) סדקים או גמות או חלדה (מג) והיא (כב) [כג] בתוף הכלי (מד) ולא יוכל לנקרן ולנקותו.

ל דיחשמי שלמי נבוחת נעלים (* רוצה לומר, שאם נשימו עליו נש מעד חוץ ישורף הנש מכה הלבון) ט שם ברקא נבוחת גוללים ותרבות הר"ף והא"ש פסק ב דפוסים ג חספות בשעת מ"ב פסם ר"י

באר היטב

שערי תשובה

[כג] בתוף. עין בה"ט. ועין בתוספת פירוש"ם חלק א"ח סימן כו בענין פירוש"א"ש לבון, מ"א. עין ט"ז: (י) נתזין. או צו שמסיר קלפחו העליונה, ח"י: (יט) מקלין. וט"ז ומ"א אוסרים אפילו בדיעבד אם לא לבנו אותו כיכ שניצוצות נתזין מהם, ע"ש: (יט) העובה, והוא כלי שיש לו ז' גללים ומעמידן התרנה או הפחבת עליו ולפעמים נשפה עליו עסה: (צ) לערות. וצריך לומר שלא יסמק הקליות, ד"ס. וא"צ ערו ג"כ, אחרונים. והמש"בים כלי תוף מחבת על אש ומתחת תוף הכלי ומגידלן בכלי, מסק"ר ר"י אי תרי ככ"ר, עין פרי"ח: (כא) סדקים. אפלו נעשו מתמש, ע"י סי"ג, מ"א: (כב) בתוף. אפלו כל-שהוא, אבל בתוף או על שפתו מלמעלה

משנה ברוכה

אקדים הקדמה קצרה, ויצטרף בכמה מקומות, דע, דאיתא במקרא, דנוקא דבר-אסור הנבלע בכלי על-ידי איר צריך לבון, אבל דבר-התור הנבלע בכלי על-ידי אור, אף שאחר-כך נאסר, כגון בשר קדשים שצלהו בשבור על-פני האור, אף שלכסוף נעשה הבליעה בשפור נותר, אפלו הכי הקשרו של שפור זה די בהגעלה. ונחלקו הפוסקים לענין חמץ הבלוע בכלי: יש אומרים דזה גס-פן מקרי התרא בלע, שפגמא השנה ששנבלע חמץ של המולות"א בשפיד היה התור, ועל-כן סגי בהגעלה, ולד"הוה כל פלים ששתמירין על-ידי אור, לענין פסח די בהגעלה; ויש אומרים דנקא נותר, שבעת הבליעה לא היה שם נותר על הפשוט בל, לכן נקרא דבר זה בשם התרא בלע, אבל חמץ, דבצח השתמשות השפור בחמץ היה שם חמץ על הבליעה, ועקשו גם-כן שמו חמץ אלא שצתה נתעורר האסור למקרה על שם חמץ זה, לא מקרי בשם התרא בלע, דחמץ בלע בתוכו גם עכשו הוא חמץ, ובכלל אסורא בלע הוא וצריך לבון, (לג) ולנה חסימו רב הפוסקים, ועל-כן פסק המחבר בנתיבות"ם. (לד) ומקל מקום אין ללמד מדין זה למקומות אחרים, דלפעמים תיקא שיש עוד צדדים להקל מצד פניו גם-פן לנה דעת הפוסקים דסבירא להי דחמץ מקרי התרא בלע: (כט) נתזין מהם. או (לה) עד שתסור קלפחו העליונה: (ל) ויש מקלין אם נחלבין וכו'. דלבון זה אף שהוא גרוע מלבין הראשון, מקל מקום מהני על-כל-פנים חסימוחו לפלט הבליעה כמו הגעלה בנדאי, ודעה זו סבירא לה דחמץ מקרי התרא בלע ועל-כן מקלין בלבון כנה: (לא) מבחצין. רוצה לומר, שאם נשימו עליו קש מצד חוץ ישורף הנש מכה הלבון: (לב) ונוהגין בסבבא הראשונה וכו'. דלדינא (לו) עקר כדעת המחבר דחמץ מקרי אסורא בלע, ועל-כן צריך לבון טוב שיהיה ניצוצות נתזין ממנו, ואפלו בדיעבד יש לאסור אם נשתמשו בו בפסח בעוד שלא לבנו אותו בל-כך (או על-ידי הגעלה) (ט"ז ומ"א); אכן (לז) במקום הפסד מרבה אי מניעת שמחת יום-טוב, והוא אינו בנתיבות מעת שנשתמשו בו החמץ: (מ) יש לקמף בדיעבד על הפוסקים דסוברים דחמץ מקרי התרא בלע, ודי בכה שהכשירו בהגעלה או בלבין קל: (לג) רק שיש בו סדקים, ורוצה לומר, ומבאר לעיל דצריך לבון פאותו המקום, דהניי שששים שם גתלים בוצרות, די שישקה אותם שם עד שקש נשרף עליו מבחצין.

שער הציון

(לג) בתיבות שם רבנו יחס: (לד) חק-עקב ושי"א: (לה) גמרא: (לו) כן פרשו אחרונים למרן כנה קשיית השי"ז: (לז) אלהי רבה ומגד"ו, ונס לא תכירי שיהיה דוקא אינו בנתיבות, אף הכריזתגדים לא הסכים להקל אלא נוקא אינו בנתיבות [משום דרב הפוסקים מחירין בנתיבות טעם לפגם] וגם שיהיה הפסד מרבה, ואז יש לצרף דעת הפוסקים דחמץ מקרי התרא בלע, עין שם טעמו: (לח) מאמר-טורכי ונדר וקציעה, וגם פקרימגדים טפסק כנה: (לז) פרימגדים, וגם מדבר המאמר מודקי וסור וקציעה משמע דיש להקל בדיעבד: (מ) פשוט בפוסקים: (מא) דצרוי מבשל כדי קלישה: (מב) דכרימשה וצארי פוסקים: (מג) סי"ז ושי"א: (מד) דצרוי אינו מבלע ומקליט רק כדי קלישה: (מה) כן משמע מהג"ח, ואף דלכאורה מכה דמצריך הפסק אגב"ס לשון כסעיהו, ונהני בהטעם שפגב שם את ג דבמגירין אינו מצוי להשתמש בו ברוחחין, ואם-כן בשאר כלים יש לחש שיהיה הבליעה מבחצין לפנים שששתמש ברוחחין: צריך לומר דסברת הנ"מ, דאין אנו חוששין קל שנגסו חמץ בעין מבחצין בהגמות כיון שאין עקר השתמש שם, ולזה כון הגר"ו, וכל האחרונים העמיקו דברי הרמ"א לדינא: (מז) פרימגדים:

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תנא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק נח]

וְעַל־כֵּן פֶּסַח הַמִּצְוָה נִתְּנָהוּ¹²⁸.

28) אמנם, ממה שכתב השו"ע לקמן (סי' תנב ס"א) שאפשר להגדיל כלים בני יומם בערב פסח לפני השעה החמישית, משמע שסובר שהמץ נחשב 'היתרא בלע', ומשום כך נחשב טעמו כניט בר ניט של היתר [וכן כתב בדעתו המשגיב שם (ס"ק א)], וכן העירו הטי"ו (ס"ק ח) והרעק"א (בהגהות על דברי הטי"ו). ובישוב סתירה זו כתב החזו"א (א"ח סי' ק"ט ס"ק יד), שהטעם שהיקל השר"ע לקמן הוא משום שסבר שניט בר ניט טעם גרוע הוא, ולפיכך אינו נחשב כטעם לענין שיהול עליו שם איסור, מה שאין כן בענינו שהשיפור בלע על ידי האש טעם חמץ גמור ולכן נחשב הוא כ'איסורא בלע', ומשום כך אין הגעלה מועילה להכשירו, הואיל ואינה מפליטה את טעמו אלא רק מקלישה אותו.

[משנ"ב ס"ק לא]

רוצה לומר, שְׂאֵם יְשִׁימוּ עָלָיו קֶשׁ מִצֵּד חוּץ יִשְׂרָף הַקֶּשׁ מִלֶּחֶת הַלֶּחֶם¹²⁹.

29) משמע שאם לא התחמם הכלי בשיעור שקש נשרף עליו, אין הדבר נחשב כליבון, אף אם התחמם משני צידיו בשיעור שהיד סולדת בו, וכן דייק בהגהות רעק"א (על המגיא ס"ק כז), אכן, הבי"י כתב בשם המרדכי שאף בשיעור זה נחשב הדבר כליבון, לדעה זו, והוכשר הכלי, וכן כתב הטי"ו (ס"ק ח) והמגיא (ס"ק כז) והשו"ע הרב (סי' ו-לו), מאידך, הפמ"ג כתב (אי"א ס"ק כז, ומשב"ז סוף סי' תנב דיני וסדר הגעלה אות א) שאין חימום זה מועיל להכשיר אלא כלי שבלע בכלי שני, ולמעשה, הביא הגר"שו אויערבך (ש"ת מנחת שלמה מהדורת סי' נא) את דברי הטי"ו והמגיא, על כל פנים בתורת צירוף להקל בכמה ענינים.

[משנ"ב ס"ק לב]

אָכַן בְּמִקוֹם הַפֶּסַח מְרַבָּה אוּ מְנִיעַת שְׂמֵחַח יוֹסֵטוֹב, [הוא אינו פֶּן יוֹמוּ מַעַת שֶׁנִּשְׁמַמְשֵׁה בּוֹ הַחֲמֵץ¹³⁰].

30) ואם יש בבשר שצלה על גבי השיפור ששים כנגד החמץ שנבלע בשיפור, כתב להלן (ס"ק קט) שאם הבלע אינו בן יומו יש להקל בדיעבד לאחר הגעלה גם אם אין בכך הפסד מרובה, וכן אם יש בדבר הפסד מרובה יש להקל גם אם הבלע הוא בן יומו.

[משנ"ב ס"ק לד]

וְאֵם רוֹצֵה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ בְּפֶסַח צָרִיף לְלַבְּנָה בְּאִוָּר¹³¹ וכו', וְזוּהוּ רַק לְכַתְּחֵלָה מִשּׁוּם הַמָּרָא דְחֲמֵץ¹³² וכו', כְּמִבְּרָר בְּיוֹזְהוּ דְעָה סִימָן צַב סְעִיף¹³³ וכו', וְעַל־כֵּן פְּנִדְאֵי דֵי לְזָה קְלָפוֹן קָל¹³⁴.

31) ולכנות את החצובה בפסח מתכת, כתב בש"ת אגרות משה (א"ח סי' קכד) שמעיל במקום ליבון, וכן כתב בש"ת אור לציון (חי"ג פי' תשובה ג), והוסיף, שאפשר אף לכסותה בנייר כסף עבה ולאחר ניקיונה, וכן דעת הגר"מ קרליץ (חוט שני פסח פי' ס"ק ז), אלא שהוסיף, שמי"מ עדיף לקנות הצובה חדשה לפסח [וראה מה שכתבנו להלן סוף ס"ק זח].

וכן פלטה חשמלית שנבלע בה חמץ, דעת הגר"מ קרליץ (שם) שאפשר לכסותה בנייר כסף עבה [שלא יקרע] במקום ללבנה, [וראה מה שכתבנו להלן (בסי' זה) בדין הכשר חצובת הכיורים שבזמננו].

32) ובטעם חומרא זה, כתב בש"ת אגרות משה (יריד ח"א סי' נט) שכיון שאין אדם כוהל מן החמץ במשך כל השנה, עשו בו הרחקה יתירה אף שאין בזה שום חשש איסור.

33) לכאורה צ"ל ס"ח, ששם מבואר ברמי"א שאין בליעה יוצאת מכלי לכלי בלא רוטב.

34) וביאר דבריו בש"ת אגרות משה (שם), שהואיל ותפל החמץ במקום

האש ממש, האש שורפתו עוד טרם שהספיק להיבלע, ובאופן אחר ביאר, שאף על פי שהחמץ לא נשרף מיד ונבלע בחצובה, מי"מ התלבנה בליעה זו על ידי ההבערה שלאחר מכן.

וכל זה משום חומרא של חמץ, כמבואר בדבריו. אכן לענין חצובה שבלעה שאר איסורים, כתב בש"ת אגרות משה (שם) שיש להקל ולהשתמש בה בלא ליבון, וכן חצובה שהשתמשו בה לבשל בשר, מותר להשתמש בה לבשל מאכלי חלב, כיון שמן הדין אין בחצובה שום חשש פליטת איסור, ולפיכך לא החמיר המשגיב בחצובה אלא במקום חומרא של חמץ, וכן כתב בש"ת אור לציון (שם). וראה ש"ת כתב סופר (יריד סי' ט) שכתב שראוי להזהיר ולהתניח שתהיה חצובה נפרדת לבשר ולחלב.

מאידך, דעת הגר"ש והאזנר (קובץ מבית לוי ח"א עמ' כט) שמה שכתב המשגיב שהבלע שבחצובה נשרף, אינו נהג בחצובה שבזמננו, שכיון שמסגרתה גדולה, אין קצוותיה מרחיבים כנגד האש ואינם מתחממים כל כך, ולפיכך אין ראוי להשתמש באותה חצובה הן לבשר הן לחלב, וכן הרצה להשתמש בפסח בחצובה שהשתמשו בה בחמץ, צריך ללבנה ליבון חמור, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש חי'ג פניג אות לה) שהרצה להשתמש בפסח בחצובה של שאר ימות השנה, ילבן אותה או ינקח אותה היטב הכסנה בנייר כסף עבה, והוסיף, שמי"מ ראוי למכור את חצובת החמץ בפסח לנכרי ולקנות חצובה מיוחדת לפסח.

וכן לענין קרקעית הכיורים, דעת הגר"ש אלישיב (שם) שהרצה להשתמש בה בפסח ראוי שינקח אותה היטב ויכסנה בנייר כסף.

[משנ"ב ס"ק לה]

כְּפִי תְּשִׁימִישׁוֹן הַקֶּשֶׁר¹³⁵.

35) ושיניים תורבות שבלע בהן חמץ ממאכלים חמים שאכל וכן סתימות המצוות בשיניים, שדין כשיניים תורבות, כפי שכתב הגר"שו אויערבך (ש"ת מנחת שלמה חי'ב סי' מה), וכן דעת הגר"מ קניבסקי (ארחות רבנו חי'ב עמ' כט) והגר"ש אלישיב (שבות יצחק בדיני ביטול פייט ס"ק ג אות ג), כתב בש"ת מהרש"ם (ח"א סי' קצו) שאף על פי שלענין בשר וחלב אין צריך להבשירן, משום שיש לסמוך על דעת האיסור והיתר (כלל לד סי"ב) שכל שאין אדם בינוני נכוח מחום המאכל אין המאכל נחשב כמי שהיד סולדת בו, בצירוף דעת הרב"ז (ח"א סי' רכג) והחמודי דניאל (הובא בפתחי תשובה יריד סי' קה ס"ק ח) שאין מאכל מבלע טעם איסור בדבר אחר אלא אם כן שוהה עליו מעט, מי"מ לענין פסח שהחמירו בו יותר, יש להחמיר להדיח את השיניים על ידי עירור מים רותחים.

מאידך, בש"ת בית יצחק (יריד ח"א סי' מג אות יב) כתב שכיון שאין אדם בולע רותחין, אין השיניים בולעות ממאכלים רותחים כלל, ולפיכך אף לענין פסח די בהדחת הפה, ומי"מ כתב שאם אין טורח מרובה ואפשר להסיר את השיניים התורבות, יש להסירן ולהדיחן במים רותחים, וכן דעת החזו"א (ארחות רבנו שם עמ' כז) בשם הגר"מ קניבסקי שאין צריך להגעיל שיניים תורבות לפסח, משום שמאכל שאפשר לאוכלו אינו רותח בשיעור שיכול להבלע, וכשהוא נמצא בפה אינו נחשב יותר מכלי שם, שמעיקר הדין אינו מכלע [כמבואר בשו"ע (יריד סי' קה ס"ב)], והוסיף הגר"מ קניבסקי (ארחות רבנו שם), דשאף נהנהג לאכול חזרת מרוסקת בפסח שהיא דבר חריף המפליט דבר הבלע, אינו צריך להגעיל את שיניו, משום שאין דבר חריף מפליט את הבלע אלא על ידי רוחק הסכין, ותשיכת השיניים אינה נחשבת כרוחק הסכין, והוסיף, שאף אם נחשיב את השיניים כסכין, מי"מ הלא החזרת מרוסקת כבה, ואף אותם האוכלים בפסח בצל רגנן [שאינם מרוסקים], דעת הגר"מ קניבסקי (שם, ובעמ' כח) שאינם צריכים להגעיל את

המשך במילואים עמוד 16

מילואים הלכות פסח סימן תנא המשך מעמוד קודם

להגעיל במים המעלים רתיחות אפילו כלי שבלע משמן רותח, אף על פי שחום השמן גבוה מחום מי ההגעלה. ולענין הגעלת כלי שבלע בליעת היתר, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' כו).
(37) דבר שבלע בכלי ראשון שהעבירוהו מעל גבי האש, כתב הפמ"ג (משב"ז סי' ט) שאפשר להכשירו בכלי ראשון שאינו על גבי האש וכן מדיק מהטור (י"ד סי' קכ"א סי' ג) שכתב שאם השתמש בכלי על גבי האש צריך להגעילו על גבי האש, ומשמע שאם לא השתמש בו על גבי האש יכול להגעילו שלא על גבי האש, אלא שנהגים לכתוב ולהגעיל הכל על גבי האש ביוהר המעלה רתיחות. והחז"א (א"ח סי' קכ"ב סי' ה, י"ד סי' מ"ד סי' ב) כתב שאפשר להכשירו בכלי ראשון שאינו על גבי האש, והוסיף, שכל שכן שאפשר להגעילו בכלי ראשון שעל גבי האש, אף אם אינו מעלה רתיחות.

[משנ"ב סי' לו]

שְׁמֵשִׁיטָן וְכַף קְשִׁיטָן, די לְהַקְשִׁיטָן בְּכָלִי שְׁנִי³⁸.

(38) ואם מערה מהקדירה לקערה על ידי מצקת, כתב לעיל (סי' שיח סי' מה) לענין בישול בשבת, שהקערה נחשבת ככלי שלישי וראה שם (סי' פו) שכתב שנחשבת ככלי שני, ובמה שכתבנו שם.

(39) ולענין דברים המונחים בכלי שני ביחד עם דבר טש רותח ושידו ככלי ראשון ונוגעים בו, כתב לעיל (סי' חמו סי' כד) שיש להחמיר להחשיבם כמו שבלעו חמץ בכלי ראשון ועל פי השי"ך י"ד סי' קה סי' ת, וראה משנ"ב (סי' שיח סי' טה), והוסיף, שיתכן שיש להחמיר בהם אף כשהם מונחים יחד עם דבר טש בכלי שלישי וראה מה שכתבנו לעיל (סי' לה).

[משנ"ב סי' לח]

הַקְשִׁיטָן בְּכָלִי שְׁנִי⁴⁰.

(40) ואם היה חוב התבשיל שבכלי השני בשיעור שנוח לאכילה [ברציפות], דעת הגרי"ש אלישיב (שבית יצחק בדיני בישול פ"ט סי' ג אות ב) שאפשר להקל שלא להגעיל את הכלי.

[משנ"ב סי' מא]

לְצִרֹת צְלוּי וְכוּ' וְצִרִיף לְהַרְגֵל שֶׁלֹא יִפְסִיק הַקְלֹתָם⁴¹.

(41) וכשמערים מים רותחים על גבי כלי חמץ [כגון שיש הבולע מחמץ], כתב בשע"צ לעיל (סי' תמד סי' ד) בשם הפמ"ג שאין לערות מכלי המיטעד לבישול בפסח [כגון קומקום של פסח]. ובטעם הדבר כתב השו"ע הרב (סי' זה סי' ט) שאם יעשה כן, יעלו האדים מהכלי התחתון על ידי הקילוח [ניצוק] ויבלעו טעם חמץ בכלי העליון [כמבואר ברמ"א (י"ד סי' קה סי' ג)], ועיין לדבריו הפמ"ג (סי' תמד אי"א סי' ד) שהובא בשע"צ שם]. והוסיף השו"ע הרב, שמתעם זה נהגות הנשים שלא להשתמש בפסח בקדרה שעירו ממנה על גבי כלי חמץ מתחת לאבן מלובנת כדי להגעילה [כדלהלן (סי' נ)], אלא שאם כבר השתמשו בקדרה זו ובישלו בה, בדיעבד אין המאכל נאסר [כמבואר ברמ"א ב"י"ד שם].

(42) וכן לענין בישול בשבת, כתב לעיל (סי' שיח סי' עד) שתבלין שעירו עליו מכלי ראשון באופן שלא נפסק הקילוח, נאסר [התבלין] אף בדיעבד [כדין דבר שנתבשל בכלי ראשון], ומבואר מדבריו שכשנפסק הקילוח לא נאסר.

שבשיניים בולעת מדבר גוש, ונהגים להחשיב דבר גוש ככלי ראשון [כמבואר בשי"ך י"ד סי' קה סי' ח] וכן יתכן שכולעת מדבר חריף, יש להקפיד שלא לאכול מאכלי חמץ חמים או חריפים כ"ד שעות קודם הפסח, ואכן כשעושים כן, אין צורך להחמיר שלא לאכול בפסח עצמו דבר חריף או חם, מפני שמגיעת שמחת יום טוב שתיגרם במגיעת האכילה נחשבת כמקום הפסד מרובה, ויש לסמוך בזה על דעת הפוסקים הסבורים שנתן טעם לפגם מותר בפסח, וכן לצרף את דעת הפוסקים שרק הילתית נחשבת כדבר חריף לענין השכחת דבר פגום. והוסיף (שם), ובגשמת אברהם היא סי' א), שנכון מאוד להגעיל את הסתימות שבשיניים על ידי תשית מים בשיעור חום שרגיל לשתותם תמיד, והיינו בערך שבעים מעלות [צלזיוס], שהרי אין אוכלים ושותים בחום גבוה מזה, אמנם, לענין בשר וחלב, כתב שם שאין צורך להחמיר בזה, מפני שטומאים על כך שהמאכל פגם בחלל הפה לגמרי, ואף מה שנבלע בשיניים נראה ח"י חתם סופר חולין קה, א).

וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שבית יצחק בדיני בישול פ"ט סי' ג אות ג), שכיון שיש אנשים השותים כוס תה בחום שהיה סולדת בו [והיינו שבעים ואחת מעלות, שם אות ו], יש להחמיר להגעיל את השיניים התחתות לפני פסח, וכן יש להימנע מלאכול חמץ חם כ"ד שעות קודם זמן איסורו, אכן, לענין בשר בחלב כתב שהעולם מסתמכים על כך שהכל הפה פוגם מהר, באופן שאף דבר חריף שאוכל לאחר מכן אינו מתקן, ולכן אין צורך להכשיר שיניים תחתות מבשר לחלב, ואף בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' לז) כתב שהמדקדקים מגעילים את השיניים לפני פסח, ולשוות כוס תה בערב פסח שחל בשבת כדי להגעיל את שיניו, דעת הגרי"י קניבסקי (ארחות רבנו שם עמ' כט) שמותר, וכן דעת הגרי"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה שם) שלא נחשב כתיקון כלי, ומשום שלא נעשה תיקון מיד בשעת ההגעלה עד שעת איסור חמץ, ובשו"ת מנחת יצחק (שם) כתב בשם הגרי"מ שטרנבוך עצה לדבר, להגעיל את השיניים בערב שבת, ובשבת לשוב ולערוך עליהן מים רותחים מכלי ראשון, והכנים עמו.

ובמקום שעלולות השיניים התחתות להתקלקל אם יגעילו, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"א סי' קמח) שאפשר להגעיל אותן בכלי שני, שאף על פי שבלעו מדבר טש, מ"מ כיון שיש להקל כדין דבר טש בשעת הצורך [כמבואר בשו"ת חתם סופר י"ד סי' צד, בשם רב], ואף אין מצוי שאוכלים מאכלים חמים בשיעור שהיה סולדת בו, יש להקל בדבר, אך כשאפשר להגעילן בלא שיתקלקלו, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ד סי' עד) שיגעילן בכלי ראשון, או על כל פנים על ידי עירוי מכלי ראשון.

[משנ"ב סי' לו]

הַצִּימָד אֲצִל הָאֵשׁ לְהַגְעִיל פֶּסַחַן פֶּאֶפֶן וְהַיִּט³⁷.

(36) ואף דבר שבלע בכלי ראשון שהומו גבוה ממאה מעלות, כגון סיר לחץ, כתב הגרי"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה מהדורת סי' נא) שאין צורך להגעילו בחום גבוה יותר ממאה מעלות, אלא די בכך שיהיו מי הגעלתו חמים בשיעור מאה מעלות, שאם לא כן היו הפוסקים מזכירים שיש להקפיד על כך, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (חשוקי חמד פסחים עד, א) והגרי"מ קרליץ (חוט שני פסח פ"י סי' ת), וביאר שחז"ל אמרו שחום של מים המעלים רתיחות מפליט את הבליעות שנבלעו בכלי בכל חום שהוא. והוסיף הגרי"מ קרליץ (שם), שמתעם זה אפשר

הלכות פסח סימן תנא המשך מעמוד לט

מלהכשיר מדיח כלים, כיון שקשה לכון שהמים הרותחים יגיעו לכל אותם המקומות אליהם הם מגיעים בשעת השיפוף, וכן מפני שיש בו חתיכות פלסטיק שאי אפשר להכשירן [ראה מה שכתבנו להלן (סי' ת

כתב (שם) שאין להכשירן בין שימוש בשר לשימוש חלב או להיפך, הואיל וחוששים שנשארו עליהן בעין, מאידך, דעת הגרי"ש וואזנר (קובץ מבית לוי ח"א עמ' ל) שראוי להימנע

מילואים הלכות פסח סימן תנא המשך מעמוד קודם

האש, מפני שמקבל הוא את חומו בעת הבישול, אין הגעלותו בעירו מכלי ראשון מועילה להכשירה.

[משניב ס"ק נה]

דלקא קייס עלהנה (52).

52) ואם עבר והגעיל, כתב הערוך השלחן (סי"ב) שההנמלה מועילה, וכעין זה כתב הפמ"ג (משכ"ז סוף סי' זה ד"ה כלי עצם), שאם עבר והגעיל כפות אלו ואחר כך בישל בהן לא נאסר התבשיל, ואם השתמש בהן במזיד, הסתפק בזה הפמ"ג (משכ"ז ס"ק יג) ונשאר בצ"ע. [ולגבי ליבון, כתב הפמ"ג (משכ"ז ס"ק ב) בפשיטות שמאכל שנתבשל בכלי שחם עליו וליבנו במזיד נאסר, כמובא לעיל (ס"ק יד). אכן, לענין כפות העשויות מקרן יש טעם נוסף להיתר, שהרי הובא בפמ"ג שם בשם ספר תמים דעים שמותר להגעילן לכתחילה כשהוא אינו חס עליהן שמא יתקלקלו].

[ביה"ל ד"ה ואחר]

ין קלי גללים (53).

53) וכלים אלו, כתב הפמ"ג (משכ"ז סוף סי' זה ד"ה כלי גללים) שעשויים מגללי בקר, ולפיכך מועילה להם הגעלה, כשם שמועילה בכלי אדמה. מאידך, החזו"א כתב (ארו"ח סי' קב ס"ק ב) שכלים אלו עשויים משיש ולכן מועילה להם הגעלה, ואילו כלים העשויים מגללי בקר אין להם תקנה בהגעלה, שהרי גרושים הם מכלי אדמה, ולדעתו (המובאת לעיל ס"ק יח) אין הגעלה מועילה אף בכלי אדמה, וכן כתב היד יהודה (י"ד סי' סט פירוש הארו"ח סוף ס"ק פא ד"ה והנה מתוך).

ושיש העשוי משחיקת אבנים הנצרפים בבכשן [שיש קיסר], דעת הגר"שז איערבך (הליכות שלמה פסח פ"ג ס"ד) שמועילה בו הגעלה, כשם שמועילה היא [לדעת המשניב] בכלי אדמה.

קנד], ועוד, שקשה לנקות את מסנן המדיח [פילטר] ואת סביבותיו. ובמקום שיש צורך גדול להכשיר מדיח כלים, דעתו (שם) שיש לשאול חכם האם וכיצד לעשות זאת. ולגבי השימוש במדיח אחד הן לבשר והן לחלב, דעתו (שם) שאין לעשות כן, גם אם מחליף את המגשים בין שימוש אחד לחבירו.

ולענין הכשרת שיש מעבד, דעת הגר"שז איערבך (הליכות שלמה פסח פ"ג ס"ט וארצות הלכה הע"י יח) שהמנהג הוא להכשירו על ידי עירוי מכלי ראשון על גבי אבן מלובנת, באופן שלא נפסק הקילוח, או על ידי עירוי מקומקום השמלי, הנחשב ככלי ראשון הנמצא על גבי האש מחמת הברזל המלוכלך שבו, ולאחר ההכשרה נהגים לכסות את השיש. וכן דעת הגר"שז וואנר (קובץ מבית לוי שם עמ"כ), שיש לנקות את השיש היטב ולהימנע מלהשתמש בו בחמץ למשך כ"ד שעות, ולאחר מכן לערות עליו מים רותחים מכלי ראשון שאינו בן יומיו המשתמש לחמוץ, ולאחר ההכשרה נהגים לכסות את השיש. ואם אינו מכסה את השיש או שמכסהו בנייר אלומיניום שנקרע בנקל, צריך להגעיל את השיש על ידי עירוי רותחין על גבי אבן מלובנת, ובשיש גרניט, שאי אפשר להניח עליו אבן מלובנת מחמת קלקול השיש, דעתו (שם) שאפשר לחקל להכשירו על ידי עירוי בלבד.

50) ולגבי הכשרת שולחנות, כתב להלן (ס"ק ק"ד) שגם אם לא עירה על גבי האבן המלובנת מכלי ראשון אלא שפך עליה רותחין מכלי שני, נחשבים הם ככלי ראשון מחמת האבן שמרתחתם.

51) וכן כתב להלן (ס"ק פז) לגבי מדוכה, שאם יכול להגעילה בתוך כלי ראשון, לא יגעילנה על ידי עירוי על גבי אבן, כיון שיש פוסקים הסוברים שהגעלה על ידי עירוי על אבן אינה נחשבת אלא בהגעלה בעירו.

וכן לגבי הכשרת מיקרוניל, דעת הגר"שז אלישיב (שבת יצחק דיני מיקרוניל פ"ה אות ו) שביקו שנחשב הוא ככלי ראשון המונח על גבי

הלכות פסח סימן תנא המשך מעמוד 84

[משניב ס"ק קיז]

הך דהי נותן טעם לפסח (102).

102) והחזו"א כתב (שם), שאם מגעיל חבית שאינה בת יומה קודם זמן איסור חמץ, מועילה לה הגעלה, אך אם מגעיל חבית בת יומה קודם זמן איסור חמץ או שנגעיל אותה כשאינה בת יומה לאחר זמן איסור חמץ, הסתפק הש"ך (י"ד סי' קלא ס"ק לג) אם מועילה לה הגעלה. אכן, להלכה כתב החזו"א (שם) שנראה שהגעלת כלי בן יומו מועילה אם עושה כן קודם זמן איסור חמץ.

ולגבי דין מילוי ועירוי שלשה ימים [המבואר להלן (ס"ק קיח)], כתב החזו"א (שם) שמדאי אפשר למלא מים בפעם הראשונה גם כשהחבית היא בת יומה, כיון שמ"מ יהוה בה המים כ"ד שעות, ולאחר זמן זה כבר לא תהיה הבליעה בת יומה.

[משניב ס"ק קיח]

הך דהי נותן טעם לפסח (103).

103) ואף שאר משקים, כתב החזו"א (י"ד סי' נה ס"ק ז) שמועילים להכשיר זה.

[משניב שם]

ואמרי קה יצנה מננו את הפנים וימלאנו מים אחרים (104).

104) וטעם הדבר שאי אפשר להחזיר לחבית את אותם המים שעירה ממנה, כתב הדרישה (י"ד סי' קכא אות ו) שהוא כדי לפרטם שבשאר

מקומות אין אפשרות להכשיר כלי חרס, ורק כאן שהבליעה נעשתה בצונן הקלו בדבר, והחזו"א כתב (ארו"ח סי' קכב ס"ק ג ד"ה ואמנם) בטעם הדבר, שאם יעשה כן אין על הגעלה זו שם הגעלה של שלש פעמים, ואין היא נחשבת אלא כאילו הגעילה פעם אחת במשך זמן ארוך, שהרי המים הראשונים כבר קיבלו טעם מבליעת הכלי ותש כוחם מלהוציא את הבליעה בפעם השניה השלישית, ותמה על טעמו של הדרישה.

[משניב שם]

אפלו מן פזרין (106).

106) ומימיה שיתכן שגפלו לתוכה פירור חמץ, כגון ששתה ממנה כשעה שאכל חמץ, דעת הגר"שז איערבך (ספר הגעלת כלים פ"ג הע"י ריח"י) שמותר להשתמש בה בפסח בלא להכשירה [על כל פנים במקום שאי אפשר להכשירה], שיש לתלות שמאז שנכנס בה פירור החמץ כבר מילאו בה מים שלש פעמים למשך כ"ד שעות. מאידך, דעת הגר"שז וואנר (שם) שצריך להכשירה על ידי הגעלה או על ידי מילוי ועירוי שלשה ימים, ורק כשאינו יכול להכשירה בכך, ירחצנה היטב כמי שבן וישטפנה ידי בכך.

[משניב שם]

לא מהני עירוי אפלו בשער כלים שאינם כלי חרס (106).

106) וכלי חרס שנכבש בו איסור, כתב הש"ך (שם) והחזו"א (ארו"ח סי' קכב ס"ק ב) שגם הגעלה אינה מועילה להכשירה.

הַלְבוּת פֶּסַח סִימָן תנא

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק מד]

או קְעוּת עִם אֲנָשִׁים כְּעֵין צִדִּים, אֶף מִפְחוּץ הַחֲמֵץ נִכְנָס שָׁם כְּדָרָע⁴³.

43) ואם אפשר להסיר את הידיות מהסיר, דעת הגר"ש וואזנר (קובץ מביית לוי ח"א עמ' לד) שצריך להסיר, ועל כל פנים להרפות את החיבור בינן לבין הסיר, מפני שמוצוי שהן מתרופפות במשך הזמן ונכנס חמץ ביניהן לבין הסיר וכשיש שם חמץ בעין יש להסירו לפני ההגעלה.

ולגבי הגעלת כלים חדשים [משומן איסור שנמרח עליהם, ואינו איסור בעין אלא טעם בלבד], דעת הגר"ש וואזנר (שם עמ' לב) שאף שמן הדין אין צריך להסיר את הידיות שלהם, מפני כמה צדדי היתר, מימ המהדר להרפותן, תבוא עליו ברכה. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש חיג פניג אות י), שצריך להסיר את הידיות, ואם אי אפשר להסיר צריך ללבן את הכלי באותו מקום [נראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק ג) שבזמננו דעת הרבה פוסקים שאין צריך להגעלה מעיקר הדין].

[משנ"ב ס"ק מה]

אף-על-פי שְׁלֵפְצָמִים הִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּחִמְצִין⁴⁴.

44) ובטעם הדבר שהולכין אחר רוב התשמיש של הכלי אף בכלי שבלע חמץ או כל דבר האוסר כשהוא חם ואין מצריכים הגעלה בגלל בליעה זו, כתב הבי" (סכיה-ב) בשם הרשב"א שהואיל ומדאורייתא כלי שאינו בן יומו מותר בלא הגעלה, כשגורו חז"ל שלא להשתמש בו שמא ישתמש בכלי בן יומו, לא גזרו שצריך הגעלה אלא כפי אופן רוב תשמישו של הכלי [וראה פמ"א משב"ז ס"ק יא]. ואף על פי שכלי שלא השתמשו בו אלא פעם אחת בלבד ברותחים בודאי שצריך להגעילו, ואם כן מדוע אם השתמשו בכלי פעמים נוספות בצונן פוקע ממנו חיוב ההגעלה, ביאר בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סוף סי' לא) שהאיסור להשתמש בכלי שאינו בן יומו הוא איסור על האדם [אטו בן יומו] ולא על המאכל, ולפיכך מאחר שהשתמשו בכלי פעמים נוספות בצונן ועל ידי כך נחשב הכלי בכלי המשמש לצונן, יודעים בולם שזהו הטעם שאין צריך הגעלה להכשירו, ולא יטעו לחשוב שמוותר להגעיל כלי ששימש לרותחים, כשהוא בן יומו. וכעין זה ביאר הגרמ"מ עפשטיץ (שו"ת שלמת יוסף סי' לה, וראה שם סי' ה מה שכתב בעל הצפנת פענח) שיש להקל בזה מפני שההגעלה שהצריכו חכמים לכלי שאינו בן יומו אינה להוציא את הטעם הבלוע אלא רק תקנה להגעיל את הכלי, וחז"ל קבעו ששם הכלי וגורו נקבע לפי רוב תשמישו.

ובטעם הרמ"א שהחמיר שלא להכשיר כלי כפי רוב תשמישו, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שהוא מפני שסובר הרמ"א שטעם זה הוא טעם עמוק, ולא ידעו רוב העם לחלק בדבר, כמבאר בט"ז (ס"ק יא).

וכלי שבלוע בו חמץ והדרך להשתמש בו לדבר חריף, אשר משיב טעם שנפגם [לאחר מעת לעת משעה שנבלע], כתב החזו"א (א"ח סי' קיט ס"ק טו ד"ה ולהאמור) על פי סברת הרשב"א הג"ל, שלכל הדעות אין הולכים אחר רוב תשמישו, שהרי נחץ הוא ככלי בן יומו, ולכן צריך להכשירו כפי בליעתו, וכן כתב בשו"ת בית שלמה (א"ח סי' נה). מאידך, דעת תורה (יו"ד סי' צו ס"א ד"ה ודע דכל) היקל בזה מדין ספק ספיקא, ספק שמוא חומרת דבר חריף אינה מדאורייתא [ראה פתחי תשובה יו"ד סי' צה ס"ק ד], ואף אם דבר חריף אסור מדאורייתא, שמא הלכה כדעת הסוברים שמלבד חילתית אין דבר הנחשב דבר חריף [ראה שו"ע (יו"ד סי' צו ס"א)]. וכלל זה שהולכין אחר רוב תשמיש הכלי, האם נאמר רק באופן

בליעת המאכלים שרובם התבשלו בצונן ומיעוטן בחמץ, או גם על עצם המאכלים שרוב המאכלים שהתבשלו בו היו של היתר ומיעוטן של איסור שלא נצטרך הגעלה, כתב החזו"א (שם) שלענין המאכלים לכל הדעות אין הולכין בזה אחר רוב תשמישו, אלא אם השתמש בכלי פעם אחת לדבר איסור, ופעמים מרובות לדבר היתר, ודאי צריך להגעילו. וכתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ו סי' קטו אות ג) שצריך להכשירו כפי האופן שנבלע בו האיסור, כגון בליבון, גם אם רוב תשמישו בדבר ההיתר הוא באופן שאינו צריך אלא הגעלה. וכן כתב הגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' צו אות ד) שלדעת השו"ע שהולכין אחר רוב תשמישו, אין מכשירים כלי מבליעות חמץ אלא כפי רוב תשמישו במאכלי חמץ.

[משנ"ב ס"ק מו]

ומְקַל מְקוּם אִם יִדְעֵה שְׂתוֹךְ מֵעַתְּ לַעֲתָא⁴⁵ הִשְׁתַּמְשׂוּ בּוֹ הַחֲמֵץ בְּכָלִי רְאִישׁוֹן מְשֻׁשׁ⁴⁶.

45) ואף שיעבור זמן של מעת לעת עד שעת איסור חמץ, כתב החזו"א (א"ח סי' קיט ס"ק ג) שאי אפשר להכשירו כפי תשמישו הקל, אשר הוא רוב תשמישו, כיון שצריך שבשעת ההגעלה יהיה הכלי אינו בן יומו משתמשו החמור, ולכן צריך זמן של מעת לעת משעת השימוש החמור עד שעת ההגעלה, ועוד, שלפעמים יגעילו את הכלי לפי שימטו הקל מיד לאחר השימוש, ויהיה בלוע בו חמץ לאחר שעת איסורו, ולפיכך לא חילקו חכמים בדבר.

46) והחזו"א (שם סי' קכב ס"ק ד) כתב, שגם אם הוא מסופק אם השתמש בכלי זה ביממה שלפני ההגעלה, מימ נראה להחמיר, ורק כשאינו מסופק בדבר אין צריך להחמיר בסתמא, כיון שאינו שכיח.

[משנ"ב ס"ק מז]

וְהוּא הַדִּין אִם יֵשׁ לְחֵשׁ שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְפַעְמַיִם עַל-יְדֵי הָאוּר, צָרִיף לְפָנָיִךָ⁴⁷.

47) אכן, לגבי סכינים כתב לעיל (ס"ק ט) שמפני שרוב תשמישם אינו באש, ויש הסוברים שבליעת חמץ נחשבת היתרא בלע, די להכשירם בהגעלה.

[משנ"ב ס"ק נ]

וַיִּנְבֵּא הַשְּׁלֵחַן תְּחִלָּה קְדֵי שְׁלֵא יִצְטָנן הַמִּינִים הַרְוֵתְחִין שְׁשׁוּפָא⁴⁸.

48) וכן בהכשרת ארון עם מרפס שבלוע בו חמץ, כתב השו"ת חמד (אסיפת דינים מערכת חמץ ומצה סי' ז אות יב) שבספר הנהגות ישרות כתב בשם הגי"ר דוד מסטעפין שאין להגעיל את המרף הגבוה תחילה, מפני שבאופן זה יזוהו המים למרף התחתון ויצננו את מי ההגעלה שיערה עליו אחר כך. ובשו"ת שואל ומשיב (מהדורה חמישאה סי' ד) כתב טעם אחר בדבר, שאם יגעיל תחילה את המרף העליון, לכשיגעיל לאחר מכן את המרף התחתון תעלה זיעה ממי ההגעלה ותצילע במרף שמעליו.

[משנ"ב ס"ק נא]

אֵין כְּגִית הַמִּינִים לְהַצְטָנן⁴⁹ וְהָיָה כְּאֵלֶּיךָ נִתָּנן בְּחוּף כְּלֵי רְאִישׁוֹן⁵⁰ וְכִי, דְּלֵא הָיָה כְּכָלִי רְאִישׁוֹן מְשֻׁשׁ⁵¹.

49) וכן לגבי הכשרת מדיח כלים לפסח אשר דפנותיו עשויות אלומיניום, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ג סי' נח) שיש להגעילו על ידי הנחת אבן או ברזל מלובנים בתוכו ועירו מי המדיח עליהם. אך בין בשר לחלב, כתב (שם), וביידי ח"ב סי' כח-כט) שאין צריך להגעיל את דפנות המדיח, מפני שדין הבליעות אינו אלא כציט בר ניט דהתירא. אכן, לגבי הרשתות שבמדיח, המשך במילואים עמוד 17

הלבנות פסח סימן תנא

באר הגולה

ס הרי"ף והרמב"ם
בפרק ה' הרי"ף
ותרש"א בתשובה
ע מור קטב בעל
המנהיג פ הרי"ף
בפרק = וקפחים
ורא"ש פ"ט צ' אר
בסימן תנ"ב פ"ט
אביו קרא"ש
ותוספות
בסוף
עבודת גאולים ופאר
פוסקים ק טור פ"ט
אבי קצ"י

אין להגדילן, ויצרכין לבוין במקום הסדק והחלצה (הרשב"א בתשובה): ו ספ"ל פלי הולכין בו אחר רב
תשמישו, הלפך, קערות אף-על-פי שלפעמים משתמשין בהם בכלי ראשון על האש, (מה) פיון
שרב תשמישן הוא בערוי שמערה עליהן מכלי ראשון, (מו) כף הוא הכשרן: הגה ויש מקמירין
להגדיל הקערות בכלי ראשון (טור בשם אבי העזר ומרדכי פ' כ"ש ותוספות סוף מסכת ע"א), (מז) וכן הוא המנהג, (מה) וכן
בכל דבר שיש לחש שאם נשתמש בו בכלי ראשון כגון כפות וכדומה לזה (הג"מ פ"ה יאגור), ויש מקמירין להגדיל
כל פלי שתיה אף-על-פי שתשמישן בציון, משום שלפעמים משתמשין בהם בחמין (רבינו ירוחם), וכן הוא המנהג
להגדיל, ובידעבד ספי להו (כ"ט) (מ"ט) בשטיפה. וקערות גדולות שלא יוכל להקניס תוף פלי ראשון, (ג) יתן עליהם
אבן (כ"ד) מלבן ויצרה עליהם רוהטין מפלי ראשון (נ"ב) וכן כל פיוצא בזה, ונעביר האבן
(ג"ג) על פל הפלי שאז מגדיל פלי (מרדכי פ' כ"ש והג"מ פ"ה ואגור ואריה כלל נח): ז י"ש מי שאומר (כ"ה) דכפות
(ג"ד) העשויות מקרן אין להם תקנה בהגעלה, דהיון שמתקלקלן במים חמין תשיגין (ג"ה) דלקא מיניס
עליהו: ח (נ"ו) אהד כלי-עץ * ואחר כלי-אבן ואחד כלי-מתכת דינם להכשירם בהגעלה: הגה (נ"ז) וכן
כלי-עצם צריכים הגעלה (מרדכי פכ"ט): ט * המגעיל קרם שעה חמישית יכול להגעיל בחד פלי ראשון וכלי
שני וכלים שפלטו דבר מועט (ג"ח) ואינו חושש (ג"ט) אן מגעיל מקצת הפלי שני פעמים (ד"ט): י * פסלים
שמולחים בהם הכשר (כ"ט) יש מצריכים להם הגעלה, (כ"ט) ויש מי שחולק, ונראין דבריו. (ס"א) (וטוב

שערי תשובה

עין פ"ח שפירין קמח ע"פ סתנדה ואינו אלא קמח וכו' נאמית העשה, וסור
נפשו ויהי קמח: ותסרח ממיר. ובשש"ש צדקה סימן ט פ"ב שאמר לויק קשה
שפירין נעשה להיות דקה מן תדקה ולאפות אותה בחמיר ולבשל אותה אח"כ, וסמיר
ספי מ"ש פ"ש ענין הוספת קמח בעשה, וע"ש ה"ה מן המסדר שבידעבד פ"ח:

והטב במים כדי להסיר כל הדבוק עליו ואח"כ שופטין במים, כמבאר ב"ד סימן קכ"א: (כ"ד) מלבן, וכן נוהגין לענין הכשר השלחנות
ותפסלות, ויגב השלחן כדי שלא יצטנן המים, אחרונים, ועי' סימן תנ"ב ס"ב בסג"ה. וקערות שיש להם אגנים וכליטות קעין כפתורים ופנחים
שאי א"א להעביר האבן ע"פ כלו אין להם תקנה אלא שיתניסם ליודה, וכן ספין אין להכשירם באבן, מ"א: (כ"ה) דכפות. וה"ה ספין שנתקא

באר היטב

אין מעביר מהרי"ל: (כ"ג) בשטיפה. וכן בידעבד אם לא הגעיל הקערות
כביר ג"כ אינו אוסרן. ואם ירדע שחוף מעל"ע השתמשו בו בכלי
ראשון, אעפ"י ששקרו תשמיש שלו הוא בכלי שני, צריכין הגעלה בכ"ד
דוקא ונאם ע"י אור צרה ללבן לכ"ע. ושטיפה הינו לשפשו תחלה
היטב במים כדי להסיר כל הדבוק עליו ואח"כ שופטין במים, כמבאר ב"ד סימן קכ"א: (כ"ד) מלבן, וכן נוהגין לענין הכשר השלחנות
ותפסלות, ויגב השלחן כדי שלא יצטנן המים, אחרונים, ועי' סימן תנ"ב ס"ב בסג"ה. וקערות שיש להם אגנים וכליטות קעין כפתורים ופנחים
שאי א"א להעביר האבן ע"פ כלו אין להם תקנה אלא שיתניסם ליודה, וכן ספין אין להכשירם באבן, מ"א: (כ"ה) דכפות. וה"ה ספין שנתקא

באר הלכה

* ואחר פלי אבן. וכן פלי גללים⁵⁹ נח"י. וענין בשל"י טלגט שפירין

משנה ברורה

לנקרן וכו'. והוא הדין (מ"ט) כפוי פלים המכפר על-ידי צירים שאי

אפשר לנקות, או קערות עם אגנים קעין צירים, אף מבחין החמץ
נכנס שם כפ"דע"ג) ואי אפשר לנקות, אין להגעילם קלל: ו (מה) היון שרוב תשמישן וכו'. והוא הדין (מה) פלים שמשתמשין בהן
בציון, די להן בשטיפה לדעה זו, אף-על-פי שלפעמים השתמשו בהן בחמין⁴⁴): (מו) כף הוא הקערן, ומכל מקום אם ירדע שתוף
מעת-לעת⁴⁵ השתמשו בו חמין בכלי ראשון ממש⁴⁶, אף-על-פי ששקרו תשמיש שלו תמיר הוא על-ידי ערוי או בכלי שני, (מ"ט) צריכין
הגעלה בכלי ראשון דוקא אלא דכלי עלמא, ואם על-ידי אור, צריף לבוין: (מ"ז) וכן הוא המנהג. ומכל מקום בידעבד (ג) סמכין
אדעה ראשונה: (מ"ח) וכן בכל דבר וכו' בכלי ראשון. והוא הדין אם (נ"א) יש לחש שנתמש בו לפעמים על-ידי האור, צריף
לבוין דוקא⁴⁷, ותלבין קל, גדלעיל טעיה ד בהג"ה: (מ"ט) בשטיפה. והינו ששפשו תחלה (נ"ט) היטב במים כדי להסיר כל הדבוק
עליו ונאמר-כך שטפו במים: (ג) יתן עליהם אבן מלבן, וכן נוהגין לענין הכשר השלחנות ותפסלות, ויגב השלחן תחלה כדי שלא
יצטנן המים הרוהטין ששופטין⁴⁸ (נ"ח): (נ"א) והיו בכלי ראשון. ורדע לומר, אף-על-פ"ב דאין זה אלא ערוי, מפל מקום פיון שהיא על-ידי
אבן קלן⁴⁹ (נ"ט) אין מיניס המים להצטנן⁴⁹ והיו כאלו נתקן בחוף כלי ראשון⁵⁰. וענין בהלכה רבה שהכריע לדיקא, דעל-כל-פנים אינו מועיל
הגעלה על-ידי אבנים אלא בקערה וכיוצא בזה שרוב תשמישן הוא רק על-ידי ערוי מפלי ראשון, מה שאין כן בדבר שרוב תשמישן הוא
בכלי ראשון אינו מועיל להגעיל באפן זה, דלא הוי בכלי ראשון ממש⁵¹. ולענינות דעתי נראה, דאפלי בקערה וכיוצא בזה (ג"ד) אין להקל
לכתחלה להגעיל על-ידי אבנים אלא בידעבד שהוא אינו פנימו משתמש פלי ראשון: (נ"ב) וכן כל פיוצא בזה. כגון פפי מולחנות של
בשר או גבינה, דלפעמים נוהגין עליהם סמין [א"ר]: (ג"ג) על כל הפלי. ואף-על-גב דבאיתיה מקום אינו נוגע האבן, מי הרוהטת העולים
מן האבן (ג"ה) נוגעים שם ושרי. ומכל מקום בקערות שיש להם אגנים וכליטות קעין כפתורים ופנחים, שאז אי אפשר להעביר האבן על-
פני כלו, (נ"ו) ואפשר שאם מי הרוהטת לא יגיעו תכף שם, (נ"ו) נכון להחמיר שלא להגעיל על-ידי אבנים, כי אם יכניסם ליודה:
ז (ג"ד) העשויות מקרן, ככר פחתי לעיל כפציה-קטן כג דהוא הדין אם רק התקא שלחם צשויות מקרן: (ג"ה) דלקא הייס עליהו⁵².
והעשויה מפער"ל-מוטע"ר, כיון שהיא קשה מאד אינו דומה לקרן [אחרונים]: ח (נ"ו) אהד כלי-עץ. ודוקא אם (נ"ט) הכלי חלק
בלי שום סדק ונמא: (נ"ז) וכן כלי-עצם. חוץ מקרן דהוא נדף, ותייס שלא יתקלקל, אין מועיל הגעלה, וכו"ל: ט (נ"ח) ואינו
חושש. ותפאר לקטן בסימן תנ"ב: י (נ"ט) יש מצריכים וכו'. פיון (נ"ט) דאינו נזהר פל השנה במלח מחמץ, שפא הנה שם מעט
חמץ וקפל הפלי טעם מעט וחוור ונותן טעם בפסח: (ס) ויש מי שחולק. דאחזיקי אסורא (ס) לא מחזקין: (ס"א) וטוב להגעילן.

שער הציון

(מ"ז) פרי"מגדים: (מ"ח) פן מוכח בפוסקים: (מ"ט) עלת-שפת וחקיעבד ואלהי רבה ופרי תולש פלשם מ"ע: (נ) אלהי רבה את חזי וחקיעבד ויקודו מייס ותגריז
נענין פרי"מגדים שמקפוק עם לענין דיעבד, אבל פשוט דבאינו פנימו נוכל לסמך על פל אלו הפוסקים להקל: (נ"א) פרי"מגדים ושי"א. פ"ח פרי"מגדים,
דלפי זה קערות של בריל שאופין בו לפעמים עגות על פגור דרפי מן הגללים אין לו תקנה, דחלא צריף לכתחלה ללבן ויהיה נסך על-ידי הלבן. ובספר בית
מאיר מעאחי, דמכל מקום בקערות אלו אם ירדע שאין בניימו מהשמיש זה של אפית עגות נוכל לסמך על דעה ראשונה וסגי בהגעלה לכתחלה, וכתב וכן
ראוי לחרות: (נ"ב) אחרונים: (ג"ג) הנ"א: (ג"ד) עין בפרי"מגדים בשם הש"ך. ומכל מקום בידעבד שהוא אינו פנימו יש לסמך אשאר פוסקים להקל: (נ"ה) ט"ז
ואסור וקטר: (ט) פן מוכח מפתחית השקל שהשנה דעת המגן-אברקם למע"י. ויש אחרונים עין בחקיקתם ודאלתי רבה) שוסקרוו שלדעת הש"י שרי, ומכל
מקום פאטע נכון להחמיר בזה אחר דהפ"ח החמיר בכל פני: (י) מגן-אברקם: (י"א) לקטן כפציה-קטן כד: (י"ב) אחרונים: (י"ג) פרי חדש ושי"א:

תרגום: 1 דף.

